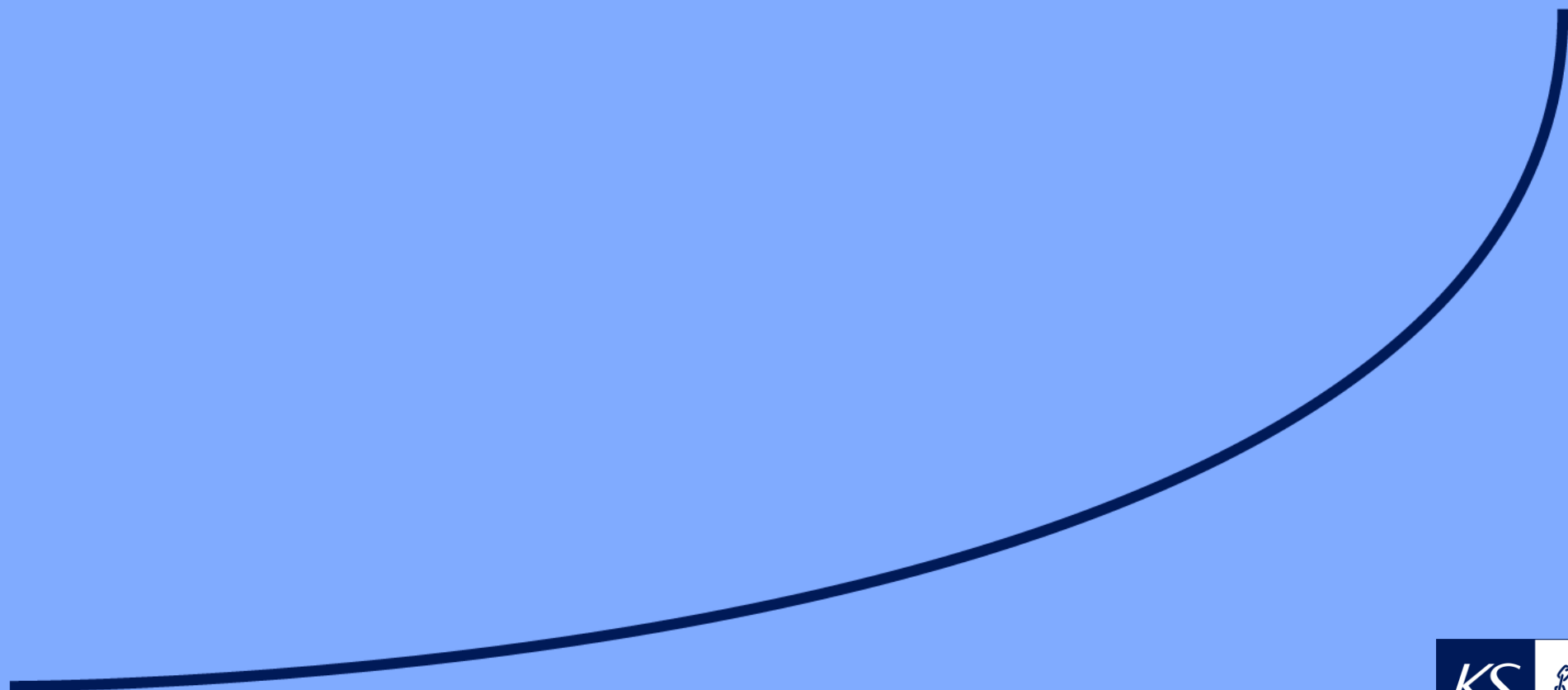

KS Folkevalgtprogram

27

23

På tur til Sør-Varanger...

Først og fremst:
Gratulerer med
valget!

23 ~ 27

Dagens temaer

Dag 1

1. Vi blir litt bedre kjent
2. Kommunens samfunnsoppdrag
3. Litt om KS
4. Hva innebærer det å være folkevalgt?
5. Samspillet de folkevalgte imellom

Pauser underveis. Lunsj kl.12.45.

Dagens temaer

Dag 2

6. Samspillet med administrasjonen

7. Planlegging

5. Samspillet med lokalsamfunnet

Pauser underveis. Lunsj kl. 12.45

Tidslinja

- Alle stiller seg langs veggen i den rekkefølgen dere ble folkevalgt første gang eller begynte i kommunen.
- «Comeback-kids» regner fra første gang de var valgt

Bli litt kjent på gruppene

- Hvorfor ble jeg folkevalgt?
- Hvorfor søkte jeg jobb i kommunen?

Talerstolen

Presenter deg selv fra talerstolen

Dette er kommunen

1

Kommunesektorens samfunnsoppdrag

[Link til filmen](#)

Kommunens oppgaver og roller

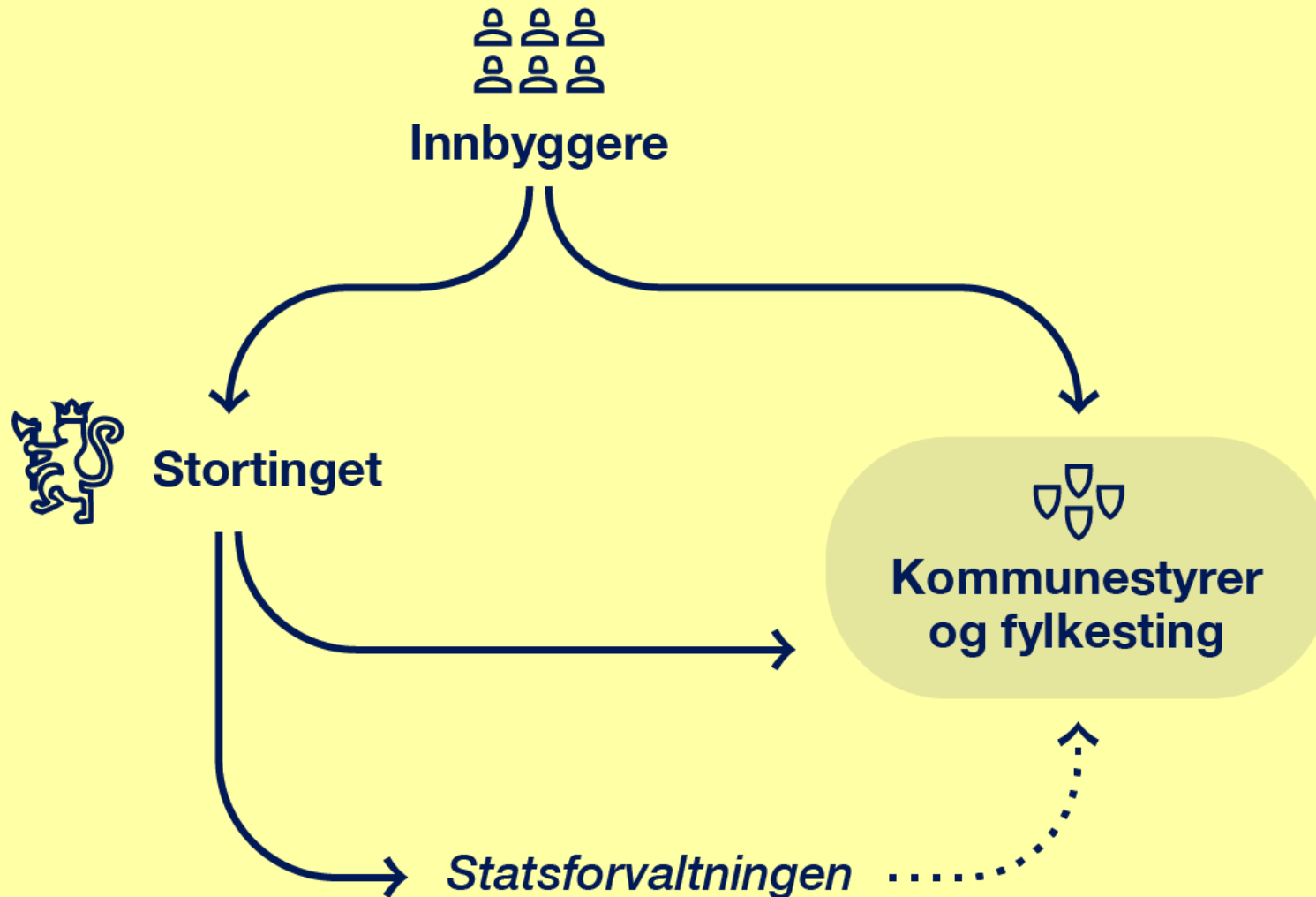
- Være en demokratisk aktør
- Yte offentlige tjenester
- Drive samfunnsutvikling
- Utøve myndighet

Arbeidsgiver for de ansatte

23 ~ 27

Slik styrer Stortinget kommunene og fylkeskommunene

Hva er egentlig kommunepolitikk?

- Ta stilling til kommunedirektørens forslag?
- Holde orden på administrasjonen?
- Gjennomføre nasjonale føringer?
- Drive sentralt bestemt partipolitikk?
- Gjøre det folket vil at jeg skal gjøre?
- Drive tjenesteyting?
- Utvikle lokalsamfunnet?
- Utøve lokalpolitisk skjønn?

23 ~ 27

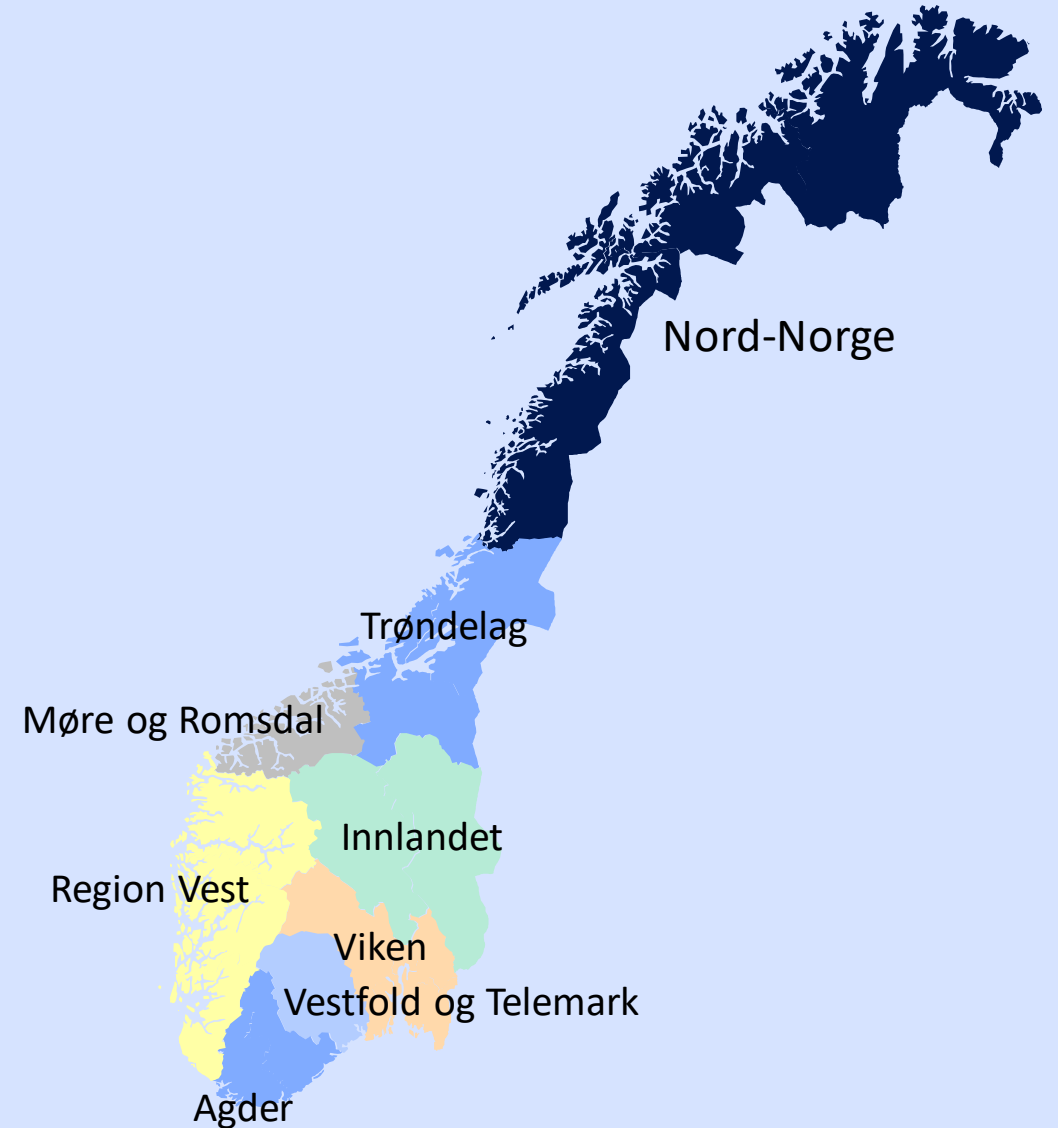
KS – Kommunesektorens organisasjon

Tilstede i hele landet

- KS er delt inn i åtte regioner i Norge
- Totalt 14 fylkeskontorer
- Kommunenes Hus i Oslo
- Europakontor i Brüssel

KS Finnmark

KS Finnmark Bente og Rune

Våre roller

Interessepolitisk aktør

KS

Arbeidsgiverorganisasjon

Utviklingspartner

Gunn Marit Helgesen

Innspill til KS' posisjoner

- God forankring er viktig for å lykkes.
- KS ber om innspill basert på egne analyser og vurderinger.
- En god forhandlingsløsning skal favne alle parter prioritertinger.

Forhandling og eksperthen

Dette er region Nord

- I region Nord jobber 13 ansatte.
- Kontorer i Bodø, Tromsø og Lakselv.

- Høstkonferansen og strategikonferansen er viktige møteplasser.

Hold deg oppdatert på ks.no

Medlemsservice@ks.no

**Hva innebærer det å
være folkevalgt?**

2

De folkevalgtes roller

Ordførers rolle

- Kommunens fremste folkevalgte
- Ansvar for den politiske arenaen
 - Møteleder
 - Setter dagsorden for politisk arbeid
- Hovedkontakt til kommunedirektøren
- Kommunens ansikt utad, døråpner
- Kan få myndighet til å treffe vedtak i hastesaker og i ikke-prinsipielle saker
- Kan få myndighet til å opprette utvalg
- Har tale- og forslagsrett i alle folkevalgte organer unntatt kontrollutvalget
- I kontrollutvalget har ordfører kun møte- og talerett

23 ~ 27

Inhabilitet

- Det kan være fare for at du vil opptre partisk
- Det er av stor betydning at folk har tillit til at folkevalgte opptrer upartisk
- Beskytter den enkelte folkevalgte mot utilbørlig press utenfra
- Ikke noe bekvemmelighetsflagg

Habil eller inhabil: hvilke regler gjelder?

Forvaltningsloven

- Automatisk inhabil
 - Part i saken
 - Nært slektskap/familie
 - Verge/fullmektig
 - Leder, styremedlem, bedriftsforsamling
- Andre særegne forhold
 - Fordel, tap, ulempe for en selv eller nære/kjære

Kommuneloven

- Som ansatt forberedt eller truffet vedtak i en sak
 - Inhabil i behandling av saker og klager
 - Habil i behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi mv.
- Habil ved valg, fastsette godtgjøring ol.
- Fritak av personlige grunner

Hvordan håndtere habilitet?

- Medlemmet har selv plikt til å vurdere sin egen habilitet
- Organet selv som avgjør, den som skal vurderes kan forklare seg, men ikke delta i debatten eller avgjørelsen
- Avgjørelse kan være gjenstand for lovlighetskontroll
- Hva gjør dere i gruppens behandling av den samme saken?

Foto: Mostphotos

Hva er rett og galt?

- Etikk er læren om moral
- Hvordan **bør** en handle
- Sentrale begrepspar:
 - Rett og galt
 - Tillatelig og utillatelig
 - God og dårlig
- For oss i kommunal sektor;
 - Hvordan bør vi handle/opptre for å opprettholde tilliten

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Høy etisk standard

- Høy etisk standard gjennom
 - Struktur; lover/ regelverk/ rutiner for kontroll og håndheving
 - Tydelige roller og ansvar
 - Kultur; åpenhet, læringskultur
- Etikk, åpenhet og antikorrupsjonsarbeid

Etikk handler i praksis om

- Rettssikkerhet og likebehandling
- Upartiskhet og integritet
- Ressursanvendelse
- Omdømme
- Legitimitet og tillit
- Taushetsplikt
- Åpenhet og innsyn

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

... og å unngå

- Spekulasjoner og mistanke
- Økonomiske tap og ressurskrevende opprydding
- Belastning for arbeidsmiljøet
- Konsekvenser for den enkelte

Rødt eller grønt lys

Rødt eller grønt lys?

Del 1

En stor bedrift i kommunen feirer jubileum og inviterer samarbeidspartnere/kontakter til festmiddag bekostet av bedriften. Bedriften inviterer også kommunens formannskap med ledsagere til middagen. Ordfører, varaordfører og flere andre takker ja til invitasjonen.

Er det greit eller ikke greit?

Rødt eller grønt lys?

Del 2

Den samme jubilerende bedriften har også virksomhet i Oslo. Bedriften inviterer flere næringslivsledere i kommunen samt ordfører og varaordfører med på Oslo-tur med en times orientering om denne virksomheten og deretter landskamp i fotball på Ullevål stadion med middag i VIP-lokaler, alt på bedriftens regning. Ordfører og varaordfører takker ja til invitasjonen.

Er det greit eller ikke greit?

Rødt eller grønt lys?

Del 3

Uka etter Oslo-turen får ordføreren en henvendelse om at den samme bedriften ønsker å sette opp et nytt bygg på en tomt som delvis er dyrkbar mark, noe som krever dispensasjon fra kommuneplanen, samt tillatelse til omdisponering etter jordloven. Ordføreren svarer at hun vil få i stand et møte mellom bedriften, administrasjonen og hun selv for å se på mulighetene.

Er det greit eller ikke greit?

Hvordan ta folkevalgt lederskap?

Ny som folkevalgt og ny i kommunestyret

[Link til filmen](#)

Diskusjonsoppgave

Hvilke politiske saker mener du er de viktigste for Sør-Varanger kommune de neste fire årene?

1. Bruk 3 minutter for deg selv og tenk gjennom spørsmålet
2. Ta en rask runde rundt bordet og hør hva hver og en av dere har tenkt
3. Drøft dette i gruppen i 15 min

Diskusjonsoppgave

Administrasjonen diskuterer:

Hvordan kan vi legge til rette for at de folkevalgte kan ta lederskap?

Hvordan få en sak på dagsorden?

- Rette en forespørsel til lederen i møtet
 - Spørsmål
 - Interpellasjon
 - Muntlig spørretime
- Fremme alternative forslag til vedtak
- Kreve å få en sak på saklista, ekstra kommunestyremøte
- Verbalforslag til budsjettet
- Kommunestyret/utvalgene som politiske verksteder

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

Nyttige begreper

- Møtet er satt
- Saksliste
- Til dagsorden
- Begrenset taletid
- Strek
- Forslag
- Protokolltilførsel
- Votering
- Spørsmål
- Interpellasjoner
- Ordførers dobbeltstemme

Folkevalgt på sosiale medier

- Vi er folkevalgte hele døgnet – hva innebærer det?
- Hvordan omtaler du andre?
- Hvordan håndterer vi usakligheter mot andre folkevalgte?

Diskusjonsoppgave

Drøft i gruppene:

1. Hva kan vi gjøre for å bidra til et bedre miljø i SoMe?
2. Ønsker vi noen kjøreregler som vi kan «enes» om – eller skal det være helt opp til den enkelte å sette egne grenser?

Tips og råd for håndtering av hets på nett og sosiale medier

MEG SELV

- Opprette separate politiker-profiler
- Være rollemodeller i kommunikasjon
- Ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte
- Melde fra om hets og trusler
- Følge forpliktelser i Valgløftet 2023

KOMMUNEN/ FYLKESKOMMUNEN

- Kontaktperson i kommunen
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bedriftshelsetjeneste for folkevalgte
- Ta kollektiv avstand fra hatefulle ytringer og trusler
- Åpenhet i politiske prosesser
- Dialogmøte mellom lokalaviser/politi og folkevalgte

PARTIENE

- Kontaktperson i partiet
- Ressursgruppe rundt politikere
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bistå lokalpolitikere i kommunikasjon
- Forankre vanskelige saker i partiets organer
- Kurs om debattkultur

Samspillet de folkevalgte imellom

3

Politisk kultur kan være så mangt

Foto: UK Parliament/Mark Duffy
[Lenke til filmen](#)

Foto: Peter Mydske/Stortinget

Hva skaper trivsel og motivasjon?

- Folkevalgte trives best dersom:
 - debatten er god
 - det er klare politiske skillelinjer
 - rollen som folkevalgt er klar
 - det er et godt samarbeidsklima
 - det er lett å sette dagsorden
 - vervet ikke er alt for tidkrevende
 - ... og de får utnyttet handlingsrommet

Hva kan påvirke kulturen i kommunestyret?

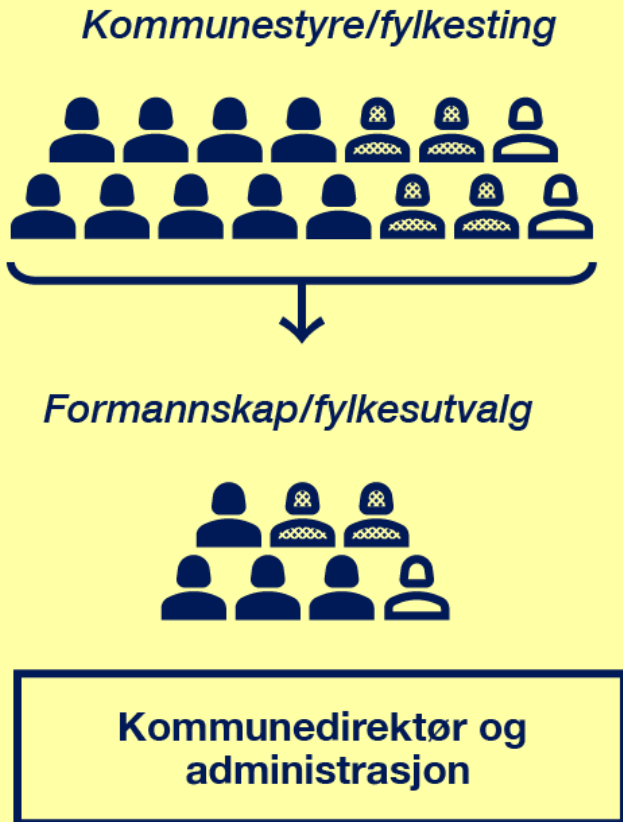
- Politisk klima
- Rolleklarhet
- Informasjon
- Ordfører/møtelederens rolle
- Saksbehandlingsregler i folkevalgte organer
- Politisk organisering
- Fysiske rammer

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

Formannskapsmodellen

- **Ideal: Kompromiss og enighet**
- **Formannskapet speiler kommunestyrets sammensetning**
- **Kommunedirektøren er ansvarlig for å utrede saker**

Men klarer vi å leve opp til idealet?

- «Posisjon» og «opposisjon»?
- Gruppemøter – avgjøres mye på bakrommet?
- Streaming – snakker til et publikum?
- Kommuneloven – setter begrensninger på samhandling?

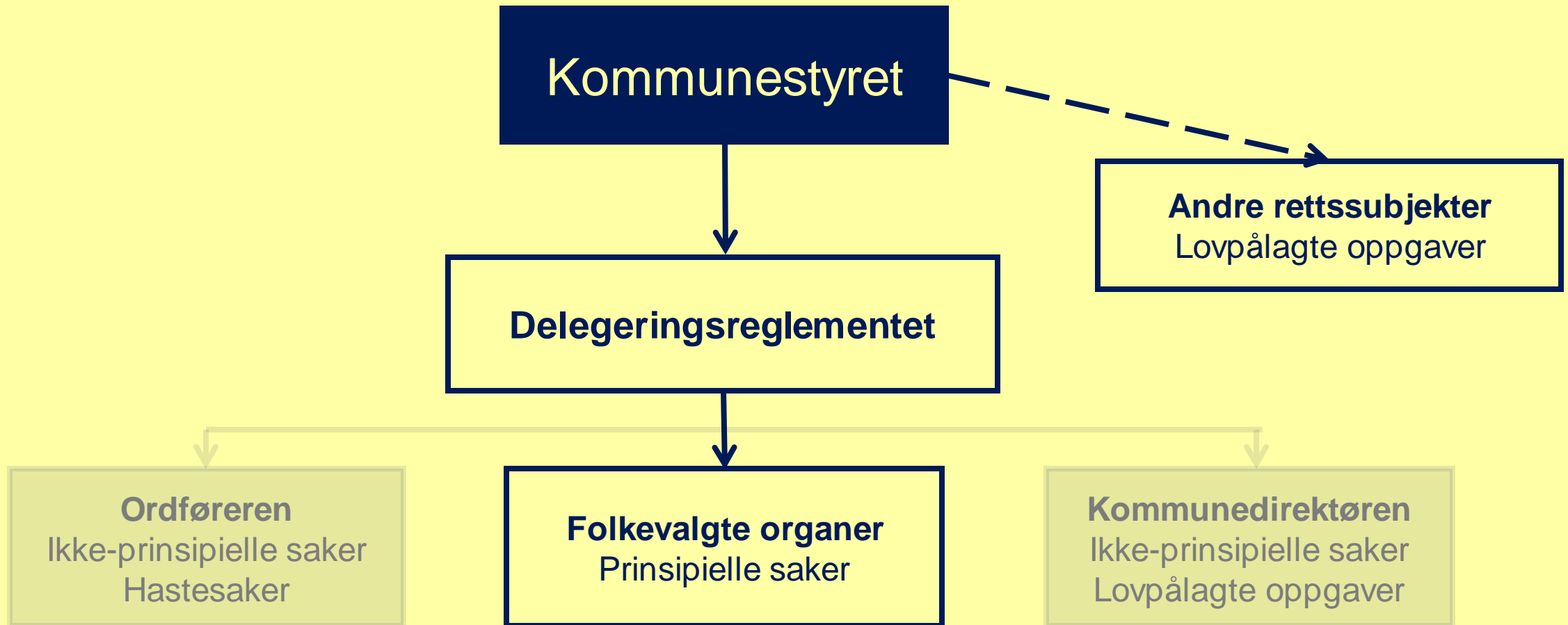

Refleksjonsoppgave

Innenfor formannskapsmodellen:

Hvordan kan man oppnå dialog og felles løsninger på tvers av politiske skillelinjer?

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar

Dagens temaer

Dag 2

6. Samspillet med administrasjonen

7. Samspillet med lokalsamfunnet

Pauser underveis. Lunsj kl. 12.45.

Gruppemøter

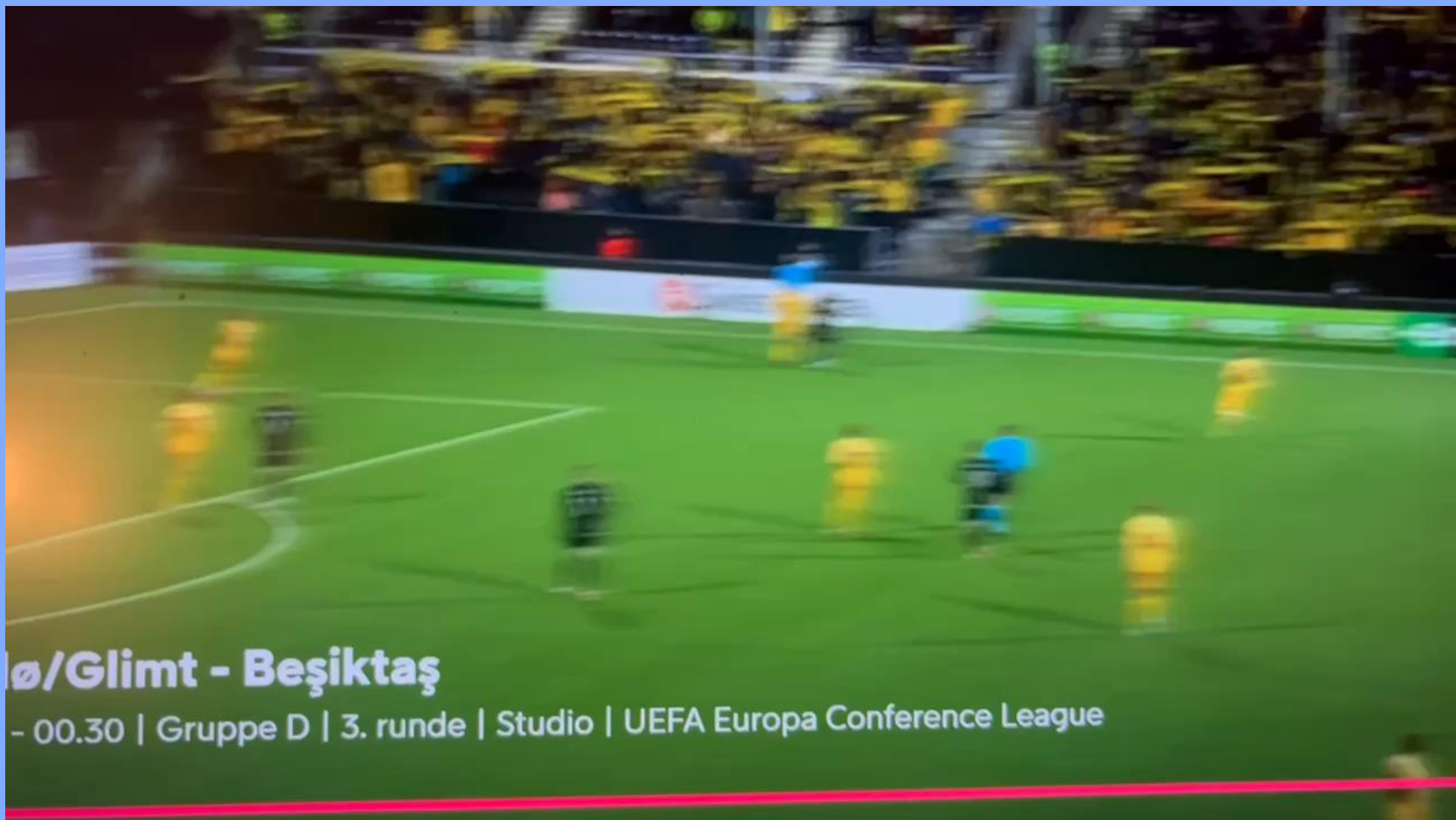

Hvordan vil vi ha det i vårt kommunestyre, og hva er vårt bidrag?

Dere skal forberede et innlegg på max 2 ½ minutt som skal kunne holdes på talerstolen

Samspillet med administrasjonen

4

Molde/Glimt - Beşiktaş

- 00.30 | Gruppe D | 3. runde | Studio | UEFA Europa Conference League

Ett lag med felles oppdrag – ulike roller

Folkevalgte må spille på lag med administrasjonen for å løse kommunens samfunnsoppdrag.

Et godt samspill krever gjensidig respekt og aksept for hverandres roller.

Tillit er helt sentralt.

Spill hverandre gode!

Kommunestyrets oppgaver og ansvar

Kommunestyret er det øverste organet i kommunen

Kommunestyret treffer vedtak på vegne av kommunen

Kommunestyret kan delegerer myndighet til å treffe vedtak til andre folkevalgte organer, ordføreren eller kommunedirektøren

Kommunedirektørens oppgaver og ansvar

Lede den samlede administrasjonen

Utrede saker som skal behandles i folkevalgte organer

Iverksette vedtak

Internkontroll og rapportering

Kommunedirektørens lederrolle

Kommunedirektøren har et drifts- og samordningsansvar for

- tjenesteutvikling
 - organisasjonsutvikling
 - samfunnsutvikling
 - økonomistyring
- } Etter mål som kommunestyret setter

Ledelse handler også om å designe større prosesser og legge til rette for mestring, motivasjon og utvikling av kompetanse.

Tiltak for god samhandling

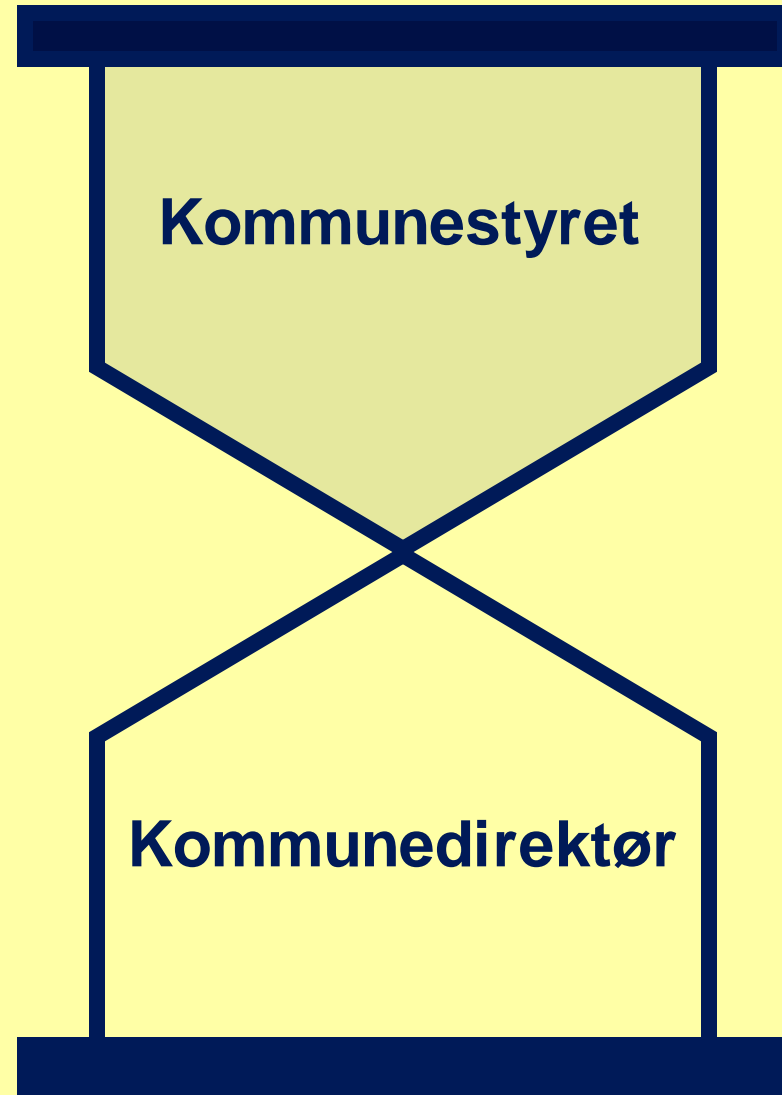
- Godt politisk klima
- Omforent rolleforståelse
- Evalueringer av delegerings- og innstillingsreglement
- Gode rutiner for rapportering
- Når skal folkevalgte involveres?
- Tydelige vedtak
- Åpne samtaler mellom de folkevalgte og administrasjonen
- Samme informasjon til alle folkevalgte til samme tid

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

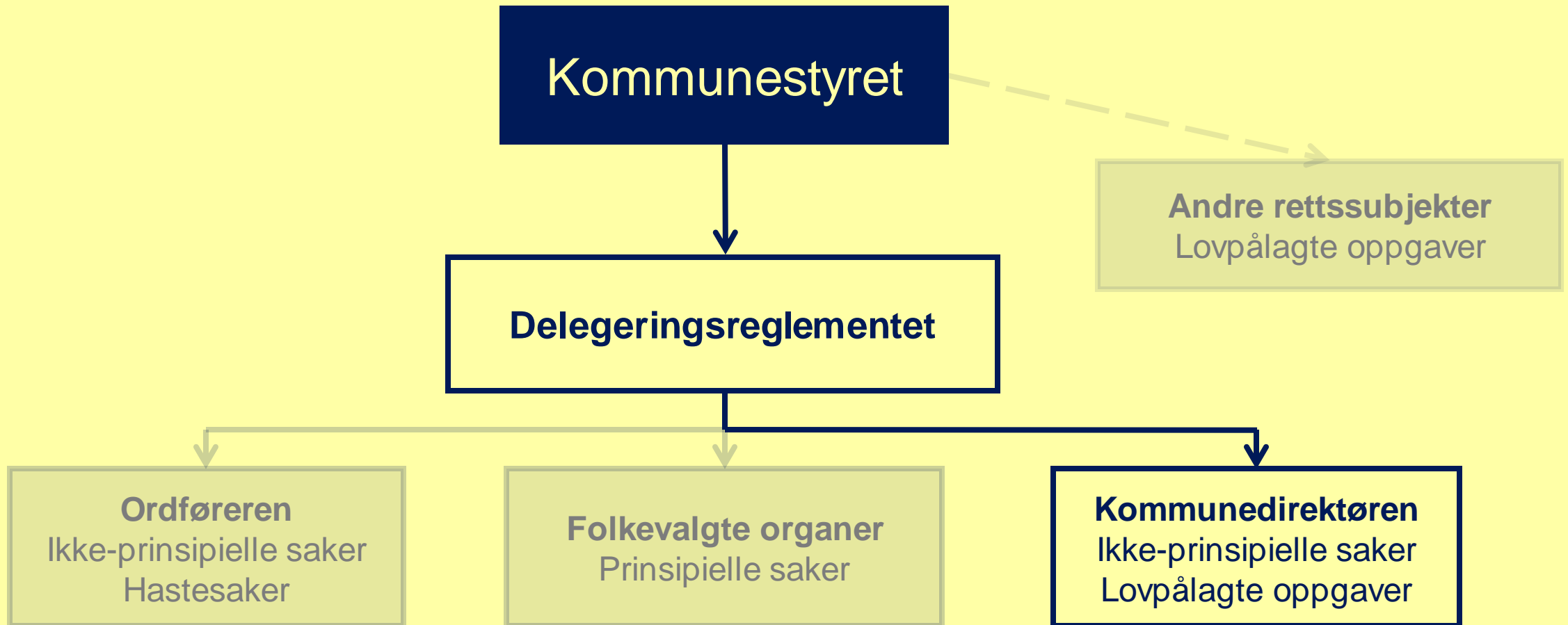
Noen ganger er skillet tydelig

På andre områder kan skillet være mer utydelig

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar

Forventningsavklaring

Folkevalgte

Hvilke forventninger har vi til administrasjonen for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Administrasjonen

Hvilke forventninger har vi til de folkevalgte for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Arbeitsgeberrollen

Kommunestyret som kollegium
har det øverste
arbeidsgiveransvaret for alle
ansatte i kommunen

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?

[Lenke til filmen](#)

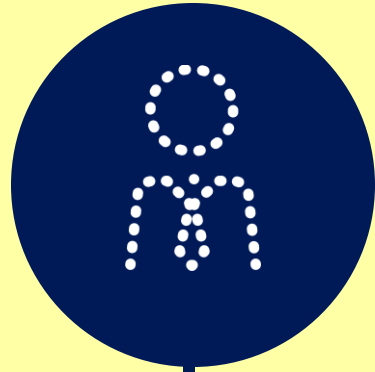
Etter å ha sett filmen:

Hvilke tanker gjør du deg om
kommunestyrets
arbeidsgiverrolle?

Kommunedirektøren har det løpende arbeidsgiveransvaret

Ansette,
suspensjon,
oppsigelse
og avskjed

Innvilge /avslå
permisjons-
søknader

Lede den
samlede
administrasjonen

Oppfølging av
sykefravær

Fastsette lønn

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?

KS anbefaler:

KS vil anbefale at det delegeres i størst mulig utstrekning til kommunedirektøren å bestemme antall stillinger og type stillinger innenfor det enkelte arbeidsområde så lenge dette ligger innenfor budsjett.

Partssammensatt utvalg

- Obligatorisk
- Representanter for arbeidsgiver og arbeidstakere
- Kommunens arbeidsgiverpolitikk
- Løpende personalansvaret ligger etter loven til kommunedirektøren

Arbeidsgiveransvaret for kommunedirektøren

- Kommunestyret er arbeidsgiver for kommunedirektøren
- Ordfører et særlig ansvar, men må sikre bred forankring i kommunestyret
- Oppfølging av arbeidsgiveransvaret er viktig for å bygge tillit, få til et godt samspill og forebygge konflikter

23 ~ 27

Samspillet med lokalsamfunnet

6

Utfordringer for kommunal sektor

Mangel på kompetanse og arbeidskraft

Trangere økonomi krever tøffere prioriteringer

Demokratiet under press

Kort tid på å kutte klimautslipp og sikre naturmangfold

Økt helse- og omsorgsbehov

Digitaliseringsarbeidet er for lite samordnet

Flere står utenfor arbeids- og samfunnslivet

Økende risiko for kriser og uønskede hendelser

Dere er ikke alene om å skape et godt lokalsamfunn. Men dere har et særlig ansvar som folkevalgte.

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Hvorfor + hvem + når = hvordan

Hvorfor involvere lokalsamfunnet?

- Informasjon
 - for bedre beslutninger
- Forankring og tillit
 - ved å lytte, ta hensyn til, beslutte
- Læring
 - ut fra ønsker og behov, og for å foreta prioriteringer

Hvem skal involveres?

- Svaret vil ofte variere fra sak til sak
- Noen vedtak berører enkeltgrupper spesielt sterkt
- Oppsøk innbyggerne der de er
- Deltakelsen må skje på innbyggernes premisser
- Unngå «ekkokamre»

23 ~ 27

Foto: Terje Lien

Når skal involveringen skje?

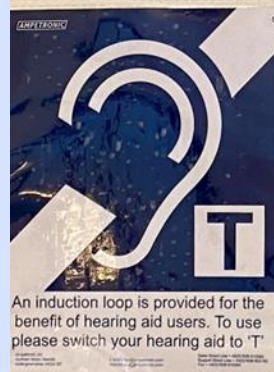
- Tidspunkt er avhengig av formål
- Hvor grundig trenger saken å være utredet før innbyggerne skal mene noe om den?
- Muligheten for å påvirke er større tidlig i en beslutningsprosess

Hvordan involvere?

- Informer om politiske saker
- Be om innspill
- Bruk medvirkningsrådene aktivt
- Være pådriver for innbyggermedvirkning i kommunen

23 ~ 27

Foto: KS

Kommunestyresal 337

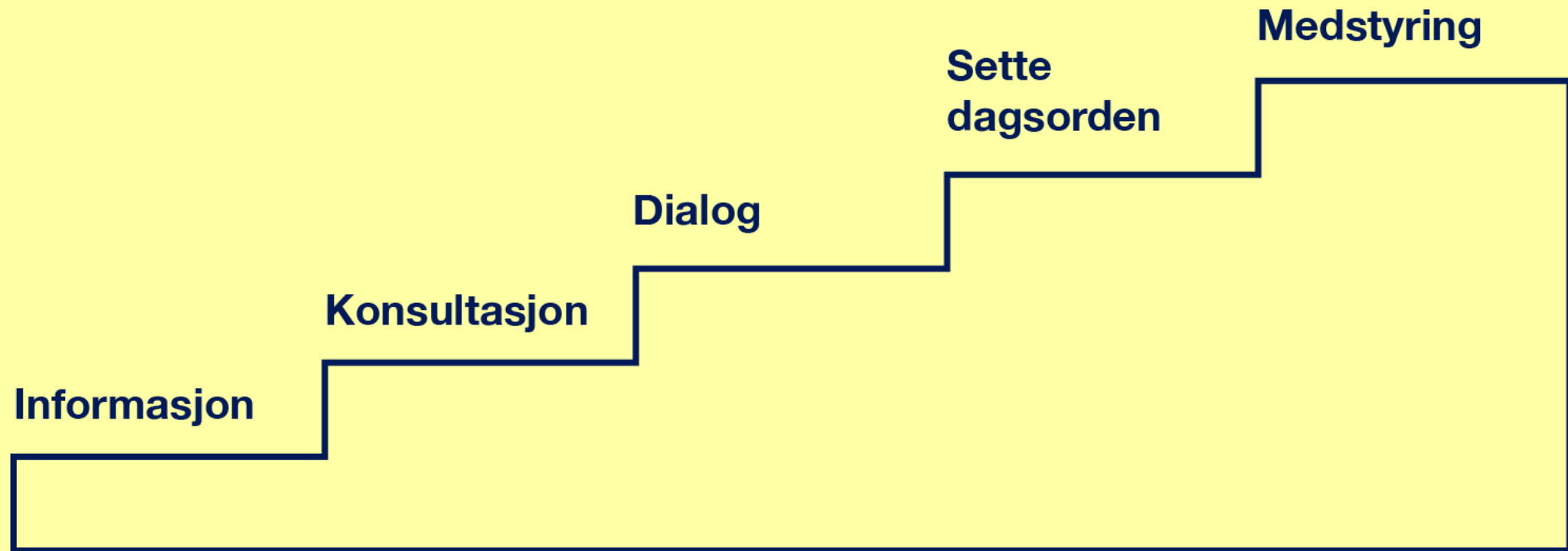
Diskusjonsoppgave

Kommuneloven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv **innbyggerdeltakelse**.

Hvilken rolle ønsker kommunestyret å ta? Hva kan administrasjonen bidra med?

Skaper det noen utfordringer for deg som folkevalgt å delta aktivt i innbyggerdialogen?

Deltakelsestrappa

Dilemmaer

- De som roper høyest og de som aldri sier noen ting
- Er noen stemmer «viktigere» enn andre?
- Deltakelse i enkeltsaker uten helhetsperspektivet
- Ting tar tid – innbyggerne er utålmodige
- Innbyggerne mener, dere beslutter

Refleksjonsoppgave

Skaper det noen utfordringer for deg som folkevalgt å delta aktivt i innbyggerdialogen?

Gode råd er godt å ha!

- Utnytt kunnskapen og kompetansen i rådene:
 - Eldrerådet
 - Rådet for personer med funksjonsnedsettelse
 - Ungdomsråd
- Spill rådene gode!

Refleksjonsoppgave

Hvordan fungerer samarbeidet mellom kommunestyret og rådene i vår kommune?

**Til slutt:
Veien videre og
evaluering!**

7

23

27

Evaluating

23

27

Takk for oss!

KS ønsker alle lykke til!

23 ~ 27